Vorming DHOS Brugge

Alternatieve Onderwijssystemen

Sessie 1 – 4 maart 2023

Check-in

CONTEXT

- 6 uur = een glimp
- FOPEM ≠ vertegenwoordiger methode-onderwijs
- DHOS: visie ontwikkelen, vrijheid van onderwijs, horizon verbreden

ONS DOEL

- Uitdagen, prikkelen, inspireren
- Belang mens- en maatschappijbeeld illustreren (burgerschap)
- Veelheid aan praktijken, systemen, keuzes in methode-onderwijs schetsen
- Wat wil jij meenemen naar jouw school?

ROLLEN

- Julie: wat ik zie, wat ik ervaar (NIET: expert of vertegenwoordiger van hèt methode-onderwijs)
- Deelnemers: kritische vriend (NIET: toerist)

PROCES

- Voorkennis
- Wie/wat is FOPEM?
- Visie op onderwijzen en leren: 7 pijlers schetsen (visie, beleid, praktijk)
- Ingaan op jullie vragen => gepersonaliseerde studietijd in sessie 2

INTERACTIES

- Vragen stellen!!!
- Balans overload vs. juist beeld
- Eerste sessie iets meer docerend, tweede sessie meer zelfsturend

CORPI

(Methode)onderwijs

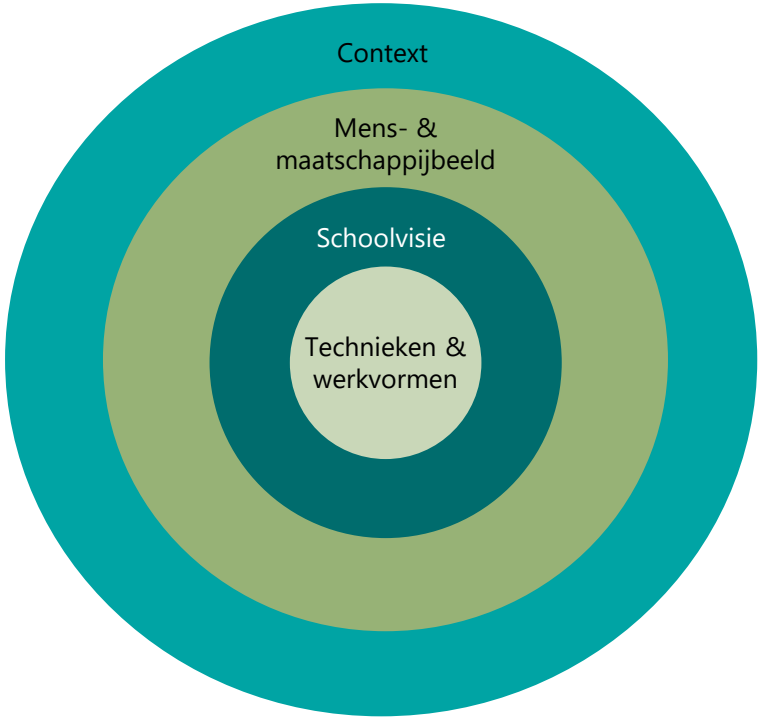

FOPEM?!

FOPEM

ONAFHANKELIJKE METHODESCHOLEN

F **Federatie**: coöperatief, netwerk, leer-gemeenschap (ook scholengemeenschap SOM)

O **Onafhankelijk**: scholen opgericht door ouders en begeleiders, subsidiariteitsbeginsel, eigen pedagogisch project

P **Pluralistisch/participatief:** cultuurbeschouwing, samen school maken, participatief samengesteld schoolbestuur

E **Emancipatorisch:** school als vrije plaats, kosteloos, inclusief, Brede School

M **Methodescholen:** doelgericht ervaringsleren, visie op onderwijzen en leren, erkende methode

Wie zijn we en wat doen we?

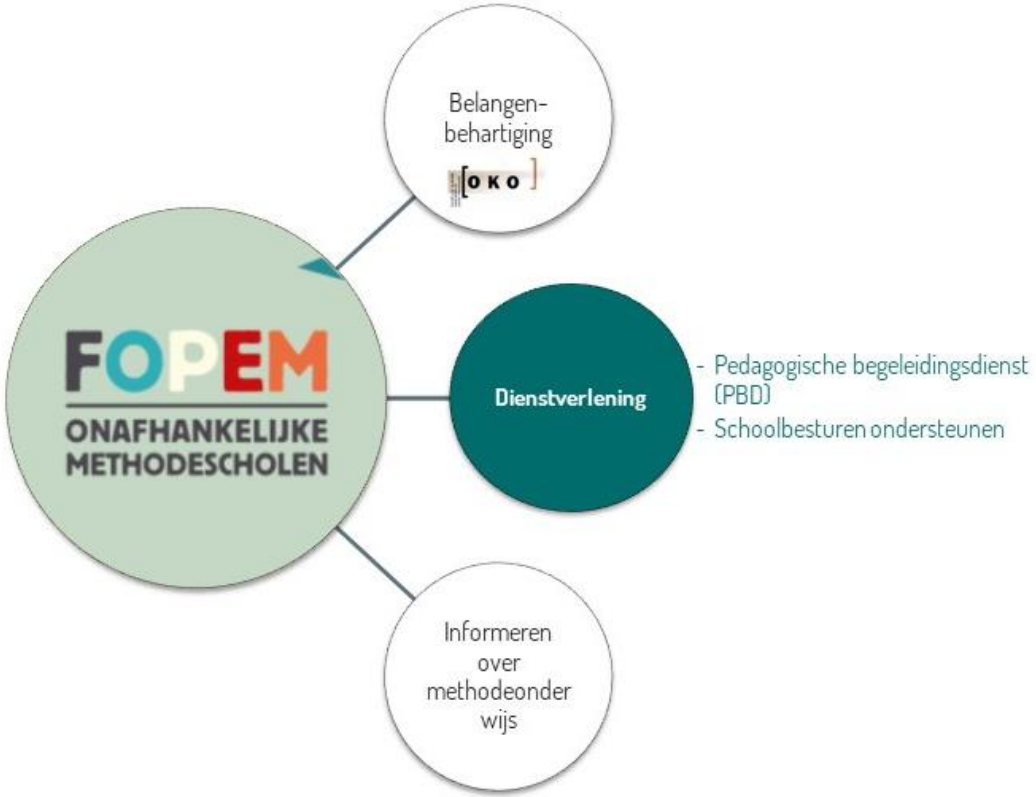

Scholengemeenschap

SOM

OKO

OVERLEG KLEINE ONDERWIJS VERSTREKKERS

O **Overleg**

K **Kleine**

O **Onderwijsverstrekkers**

Wie?

- Federatie Steinerscholen – steinerscholen.be
- Vlaams Onderwijs Overlegplatform (VOOP) – voop.be
- Raad van Inrichtende Machten van het Protestants-Christelijk Onderwijs (IPCO) – ipco.be
- Federatie van onafhankelijke, pluralistische, emancipatorische methodescholen (FOPEM) – fopem.be

- www.oko.be
- www.okoplus.be

Wat?

De vier partners van OKO organiseren een **gezamenlijke vertegenwoordiging en belangenbehartiging** vanuit gedeelde standpunten in diverse beleids- en adviesorganen van de Vlaamse overheid, zoals de Vlaamse Onderwijsraad, het Overkoepelend Onderhandelingscomité, diverse stuurgroepen en andere overlegorganen met betrekking tot het Vlaamse onderwijsbeleid.

FOPEM binnen het onderwijsveld

Vlaams onderwijs (*Vlaamse gemeenschap*)

Gesubsidieerd onderwijs (*scholen voldoen aan de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden*)

Vrij onderwijsnet (*niet opgericht door de overheid maar door privépersonen of privéorganisaties, in tegenstelling tot het officieel onderwijs: vanuit de Vlaamse overheid - dit is gemeenschapsonderwijs - vanuit provincies, steden en gemeenten – dit is het gesubsidieerd officieel onderwijs*)

Niet-confessionele scholen (*scholen zijn niet aan een godsdienst gebonden*)

Binnen het onderwijsnet van het vrij gesubsidieerd onderwijs zijn er 5 koepels:

- 2 koepels die confessionele scholen vertegenwoordigen: Katholiek Onderwijs Vlaanderen en IPCO
- 3 **koepels** die niet-confessionele scholen vertegenwoordigen: Federatie Steinerscholen, **FOPEM**, VOOP

Spreiding & korte historiek FOPEM

- (Voorlopig) 27 scholen
- Vlaanderenbreed: van Poperinge tot Zutendaal
- Erkende methodes: freinetscholen, ervaringsgerichte scholen, projectscholen, buurtscholen,…
- Er is ook methodeonderwijs bij GO!, OVSG, KathOndVla
- Eerste freinetscholen ongeveer 40 jaar oud:
  - 1979 Appeltuin Leuven
  - 1980 Speelhuis Kortrijk
  - 1985 Boomgaard Gent
  - …
- De Buurt Gent in 1976
- FOPEM opgestart in 1996

- Kleinschalige scholen: grootste school ca. 180 kinderen, kleinste school ca. 60 kinderen

Groei aantal methodescholen

	2007-2008	2009-2010	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2019-2020	2021-2022	2022-2023
Andere					2	2	*Geen gegevens beschikbaar*	8	10
Dalton	2	3	4	7	10	9		12	13
Ervaringsgericht onderwijs	12	10	12	13	15	16		19	24
Freinet	48	54	59	62	64	70		76	84
Gedifferentieerd Onderwijs met Vakankers						1		1	1
Jenaplan	5	5	4	5	6	6		7	8
Leefschool	21	20	21	23	26	26		30	35
Montessori	3	4	4	5	6	6		8	8
Spelend leren	1	1	1	1	1	1		1	1
Steiner	11	12	13	13	15	15		19	19
Niet van toepassing	2444	2450	2471	2497	2500	2516		2522	2502

Groei aantal methodescholen

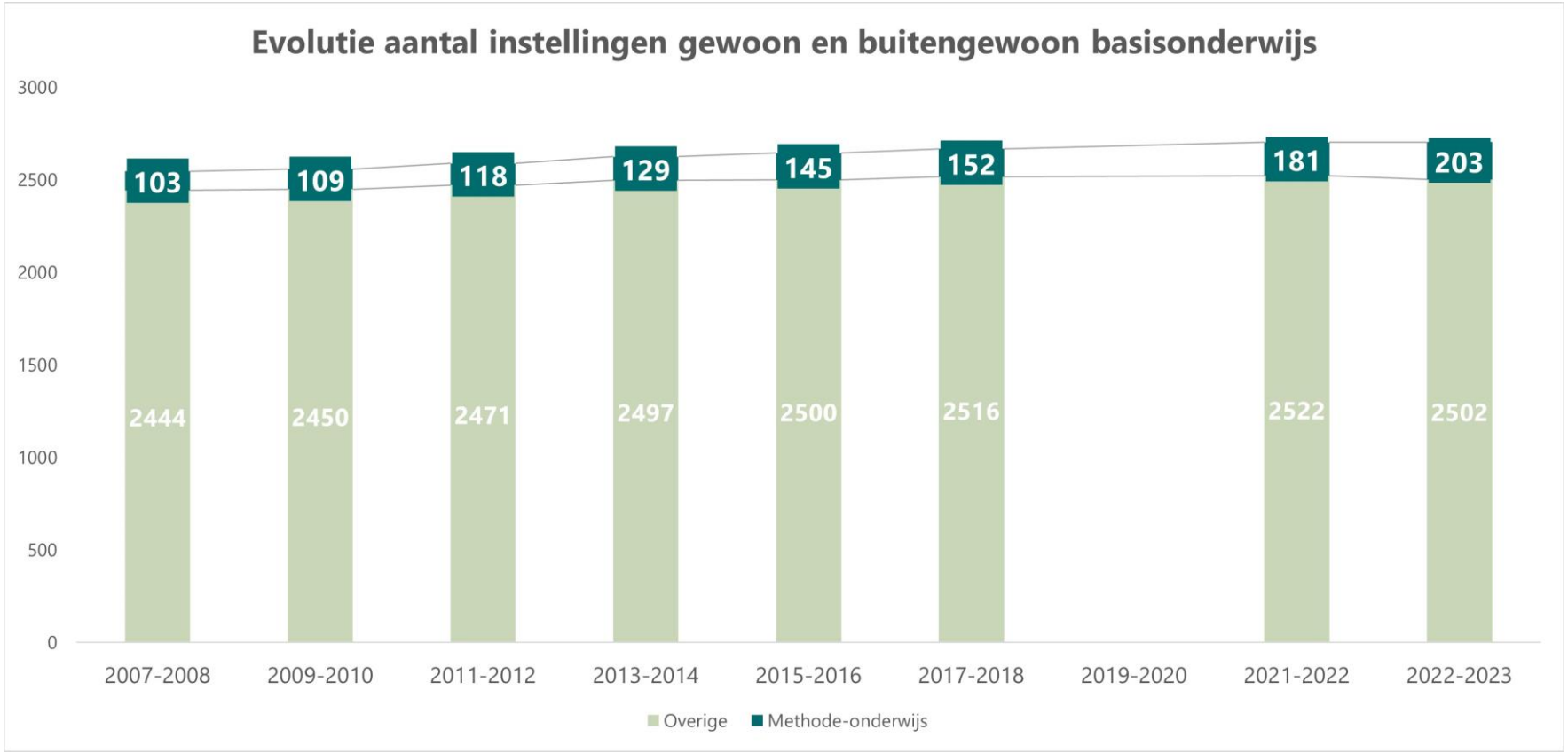

Spreiding FOPEM-scholen

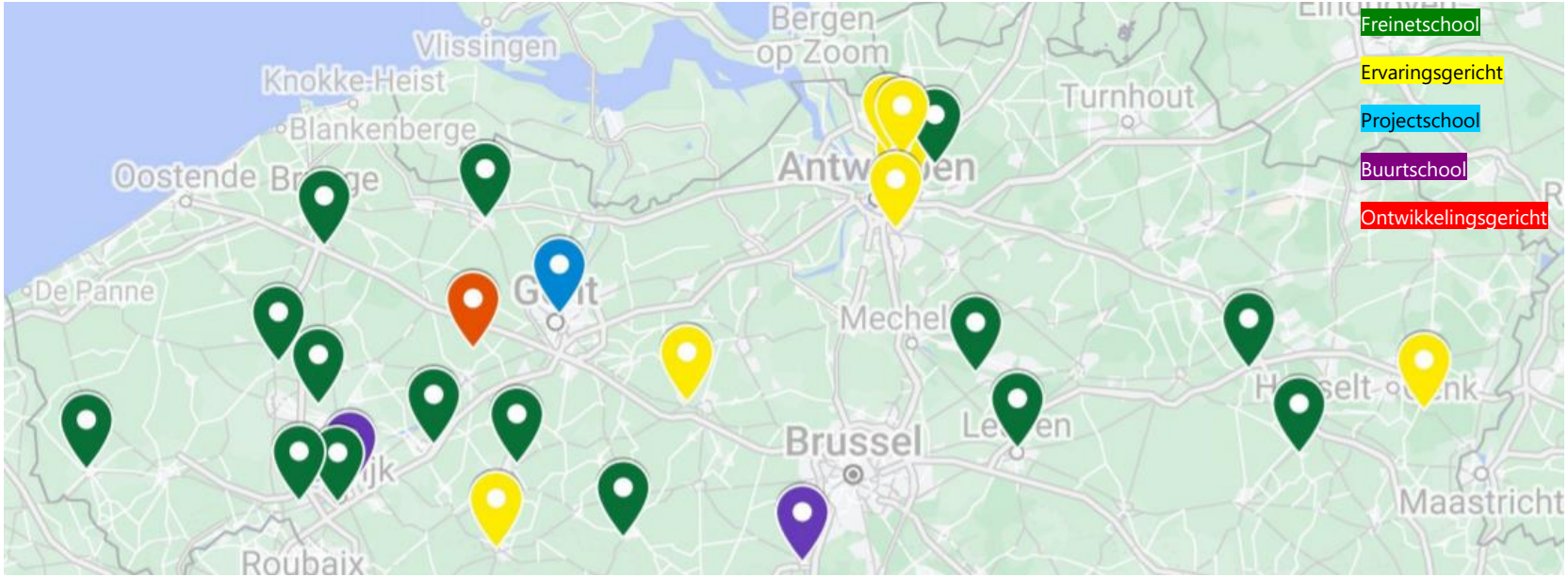

Een eigen taaltje…

Een leraar noemen we een **begeleider**

Een schoolhoofd noemen we een **coördinator**

Een leerplan van FOPEM heet een **cahier**

De kernmedewerkers van FOPEM & SOM

Visie op onderwijzen & leren

Visie op onderwijzen en leren

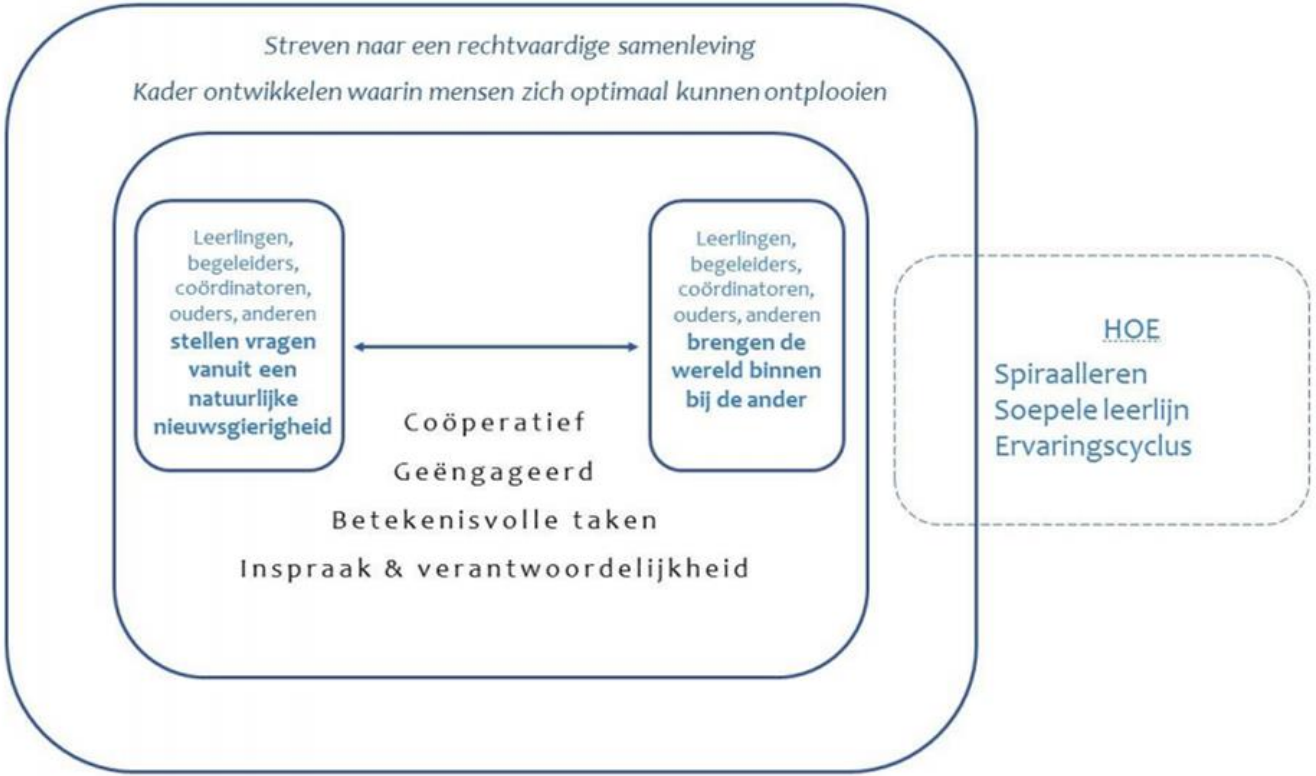

0. Doelgericht ervaringsleren

Natuurlijke nieuwsgierigheid, ervaringsgericht

- Leerhonger, kind wil van nature leren
- Proefondervindelijk verkennen
- Intrinsieke motivatie
- Letterlijk: natuur, naar buiten gaan

Wereld binnen brengen, doelgericht

- Natuurlijke nieuwsgierigheid voeden
- Uitdagen, prikkelen, inspireren
- Kwaliteitsvol onderwijs (ODET)
- Verbreden en verdiepen
- Scaffolding

- *Proefondervindelijk verkennen*
- *Intrinsieke motivatie*
- *Ervaringsleren*
- *Scaffolding*
- *Jef & Jos*

Jef & Jos en de schijnbare paradox

Schijnbare paradox

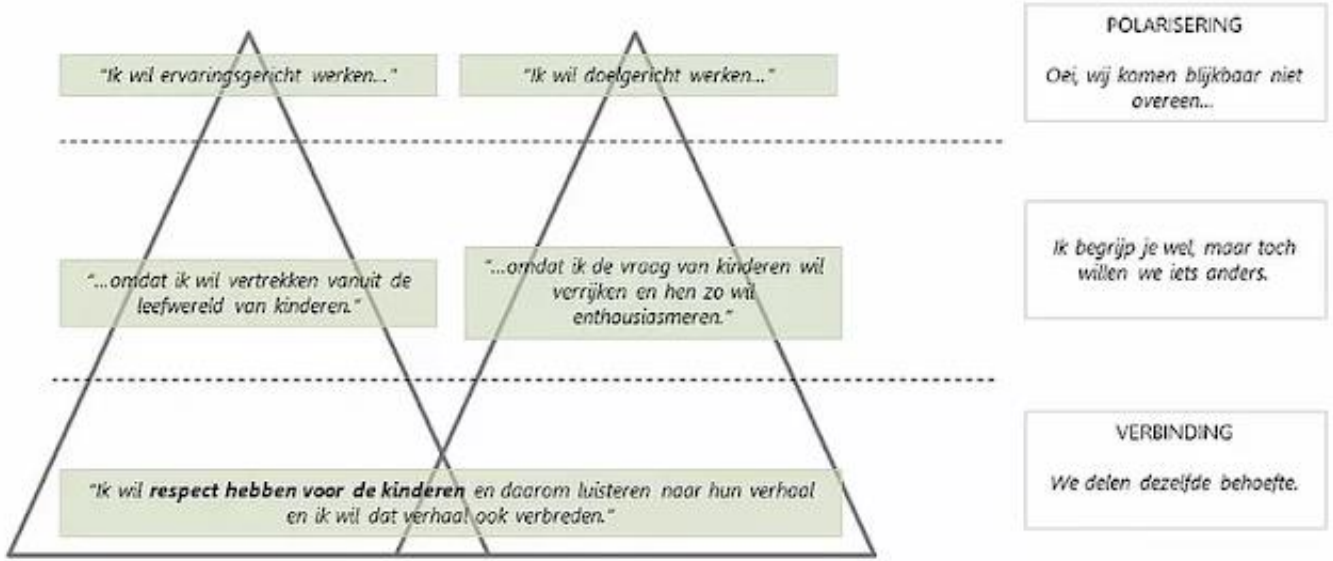

"Ik wil respect hebben voor de kinderen en daarom luisteren naar hun verhaal en ik wil dat verhaal ook verbreden."

0. Doelgericht ervaringsleren

Zin van de dag/week

Onderzoek: koffie zetten

Project: stenen

Moestuin op school

1. Coöperatief

- *Coöperatieve werkvormen*
- *Klasraad, schoolraad, meeting*
- *Ouderbetrokkenheid en –participatie*
- *Gedeeld leiderschap*

Burgerschap al doende leren

- *Cultuur*:
  - Elke dag samen leven, beslissen, overleggen.
  - Alle meningen verkennen en serieus nemen.
  - Samen verantwoordelijk voor het goed bestuur van onze klas en school.
- *Structuur*: klasraad, schoolraad, meeting, forum, coöperatieve werkvormen,...

Samen school maken

- Voorleven, *teach what you preach*
- *Cultuur:*
  - Samen verantwoordelijk voor het goed bestuur van onze school.
  - Gedeeld leiderschap: vanuit visie beslissen, samen in de arena
- *Structuur:*
  - Teamteaching, pedagogische werkgroepen
  - Participatief bestuur, werkgroepen
  - Ouderbetrokkenheid en -participatie

1. Coöperatief

Klasraad

Oudercafé

Baobab

Zelf klasreglement opstellen

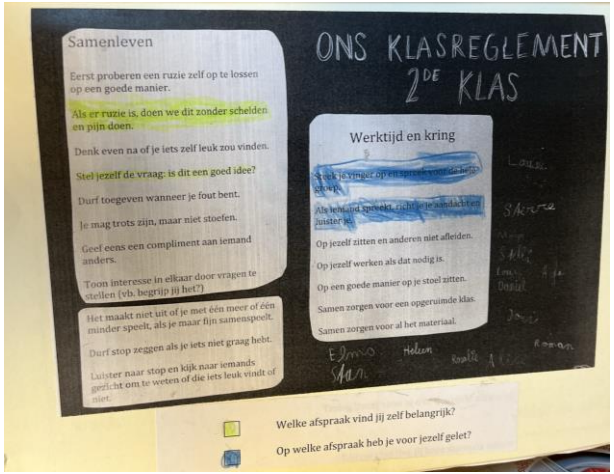

Samen regels opstellen (meeting)

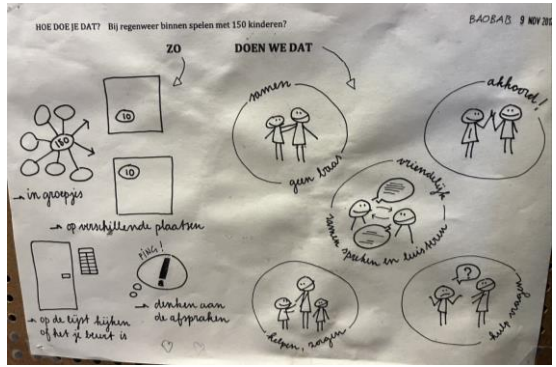

Duo-onderzoek

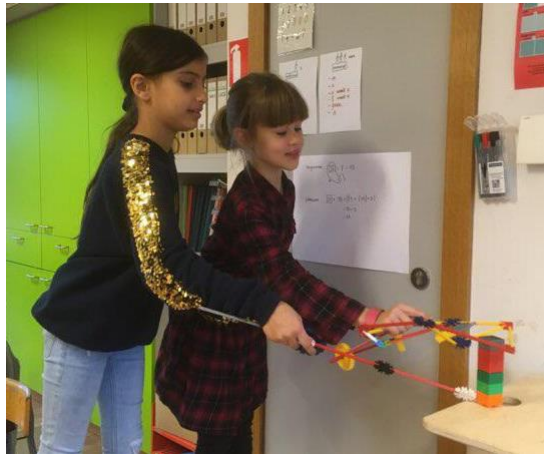

2. Geëngageerd

- *Cultuurbeschouwing*
- *Motivatieleer*
- *Scaffolding*
- *Emancipatie in onderwijs*
- *Brede school*
- *Earth Charter*

Niveau leerling

- Standpunt (leren) innemen. (cfr. cultuurbeschouwing)
- Actie (leren) ondernemen
  - Project: bijv. protestposter onveilig verkeer
- Intrinsieke motivatie: vanuit interesse, prikkelen en uitdagen, leer- én faalpezier
- Emanciperend: eigenaarschap bij kind, scaffolding
- Leefregel: *Respect voor jezelf, de ander, de omgeving*

Niveau school

- Voorleven, *teach what you preach*
- Brede school: duurzame, structurele partnerschappen met buurt
- Samen werken aan een rechtvaardige wereld: bijv. bio-maaltijden, inzamelacties,…
- Aandacht voor kwetsbare groepen, drempels op school wegnemen

2. Geëngageerd

Kinderen serieus nemen

Tijdelijke sluiting van 't Biootje

Het **Biootje sluit tijdelijk** z'n deuren wegens een faillissement. Er is een tekort van €20 in de kassa. Dat is al niet meer de eerste keer. Het oudste lager wil zich eerst buigen over de oorzaak van de tekorten. Er kunnen geen koekjes of drankjes gekocht worden **tot aan de paasvakantie.**

OXFAM Wereldwinkels

Project 'vluchtelingen'

Mooimakers

Project: Greta Thunberg achterna

Rechtvaardige samenleving: upcycle- en repaircafé

3. Betekenisvolle taken

- *Projectwerking, werkstuk maken*
- *Proefondervindelijk verkennen*
- *Cognitieve leerpsychologie: actief verwerken*

Inhoud

- Link met de realiteit: waarom leren we?
- Complex, zoals ‘in het echt’
- Levend leren, beklijvend
- Inspelen op natuurlijke nieuwsgierigheid
- Opnieuw: **doelgericht** ervaringsleren
- Actief verwerken (effectieve didactiek!): proefondervindelijk, werkstuk maken, presenteren, zelfverklaren, mindmap,…
- Je tot leerstof verhouden: wat kan ik hiermee, wat betekent dit nu voor mij?

Vorm

- Geïntegreerd, leergebiedoverschrijdend werken
- Projectmatig werk
- Portfoliomap, vrije tekstboek, ervaringsboek, buitenboek, groeiboek,…
- Graadsklassen, peer tutoring

3. Betekenisvolle taken

Ervaringen: complex, actief verwerken, onderzoeken

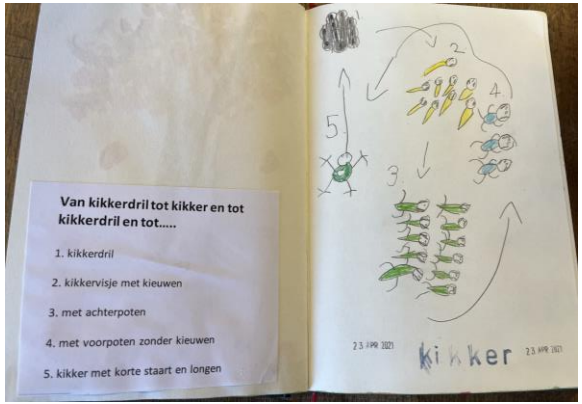

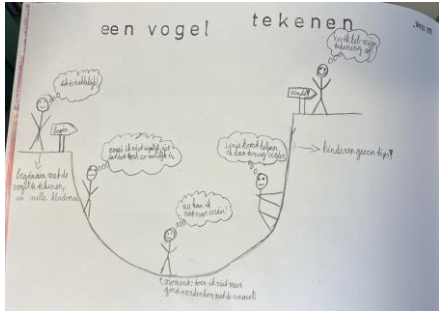

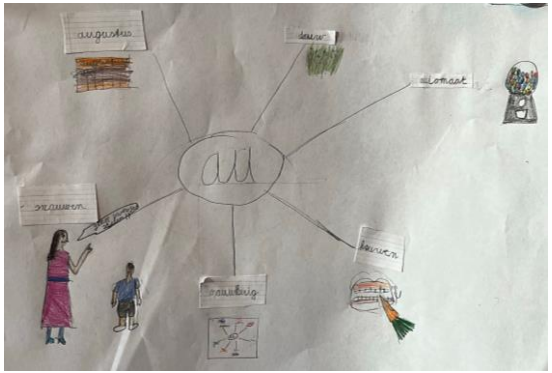

Vliegen
vliegtuigen

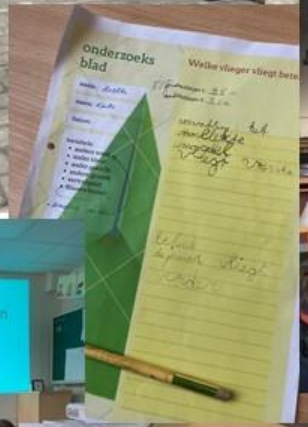
onderzoeks
blad

mensen die zelf leerden
vliegen!

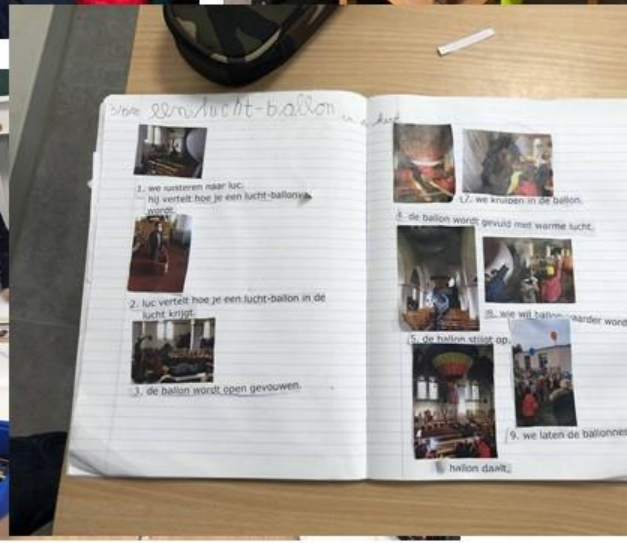
1. we luisteren naar luc.
hij vertelt hoe je een lucht-ballon
maakt
2. luc vertelt hoe je een lucht-ballon in de
lucht krijgt.
3. de ballon wordt open gevouwen.
4. we kruipen in de ballon.
5. de ballon stijgt op.
9. we laten de ballonnen

KIM

AANKOMST
SPANJE: 10UUR
VERTREK
DENEMARKEN: 8UUR

AIRPORT
vlieg
tentoonstelling

4. Inspraak & verantwoordelijkheid

Inspraak

- Eigen leerproces mee sturen: zelfevaluatie, portfolio, groeimap, kindgesprek
- Kind serieus nemen, gelijkwaardigheid
- Opnieuw: klasraad, schoolraad, kinderparlement, schoolmeeting,…
- Keuze onderwerp project, werkstuk, onderzoek,…

Verantwoordelijkheid

- Actief deel van de klasgroep; geen *vrijheid blijheid*
- Groepswerk, peer tutoring, duoleren,…
- Rondevraag of werkstuk: onderzoeken voor de groep en terug verslag uitbrengen
- Contractwerk

- *Portfolio en brevet*
- *Kindgesprek*
- *Klasraad, schoolraad, meeting*
- *Contractwerk*

4. Inspraak & verantwoordelijkheid

Met een mes leren werken

Kringgesprek leiden

Eigen leervorderingen bijhouden

Zelfstandig onderzoeken

Contractwerk

Zelf klaskrant maken

5. Spiraalleren

- *Focusdoelen*
- *Zone van naaste ontwikkeling*
- *Leerspiraal*
- *Succescriteria*
- *Formatief evalueren*
- *Drie sporen*

Focusdoelen

- Focus pakken, geen 20 doelen afvinken
- Zone van naaste ontwikkeling >> focusdoel m.b.v. leerspiraal en leerplandoelen/ODET bepalen
- Formatief evalueren
- Succescriteria: kinderen betrekken, eindvlag helder en concreet maken

- **Spiraalleren (Bruner)** = herhaaldelijke ontmoetingen met gelijkaardige inhouden, maar telkens verdiepend en verbredend (bijv. project 'oertijd' bij kleuters en in oudste lager)

Drie sporen

- **Vaste werking**: herhaald leren en oefenen; gegarandeerd aanbod voor elk kind tijdens elk schooljaar

- **Ervaringsgericht vanuit de klasgroep**: projecten, onderzoek, rondevraag **met focusdoel**

- **Gestuurd aanbod vanuit de begeleider**: gepland of ad hoc **met focusdoel**

5. Spiraalleren

Focusdoel in onderzoek

Project ‘vliegen’ formatief evalueren

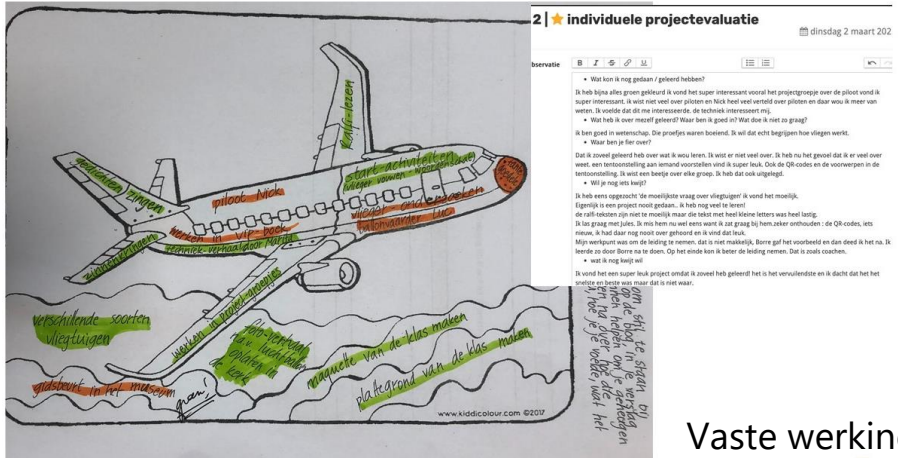

Vaste werking: denkmiddelen

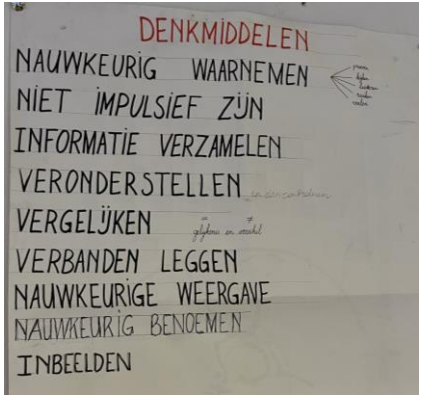

Focusdoel WO in rondevraag

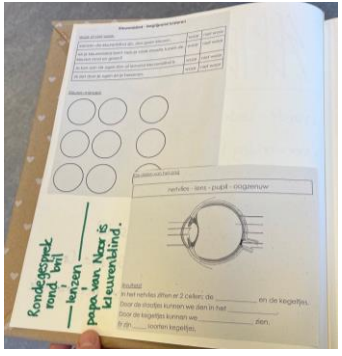

Zelfstandig werken met focusdoel

6. Soepele leerlijn

- *Cahier W.O.*
- *Drie pedagogen (Reggio Emilia)*
- *Zone van naaste ontwikkeling*
- *Schooleigen leerlijnen W.O.*

Theorie

- Elk kind uniek, eigen leerproces *vs.* coöperatief leren, drie pedagogen
- Welbevinden en betrokkenheid: twee indicatoren én voorwaarden voor leren (dus geen strakke leerlijnen die druk leggen)
- !!! Lat blijft hoog liggen! Veel meer uitgaan van zone van naaste ontwikkeling
- Terug naar ODET
- Vertrouwen aan begeleiders en scholen

In de praktijk

- Cahier W.O.
- Vaste werking in kaart brengen > ervaringsgerichte didactiek versterken > schooleigen leerlijnen geënt op pedagogisch project en context
- Focusdoelen maken, sterkere kennis van ODET (zie ook WO-waaier)

- ***Zelf nog in onderzoek…***

6. Soepele leerlijn

Soepel leerpad rekenen

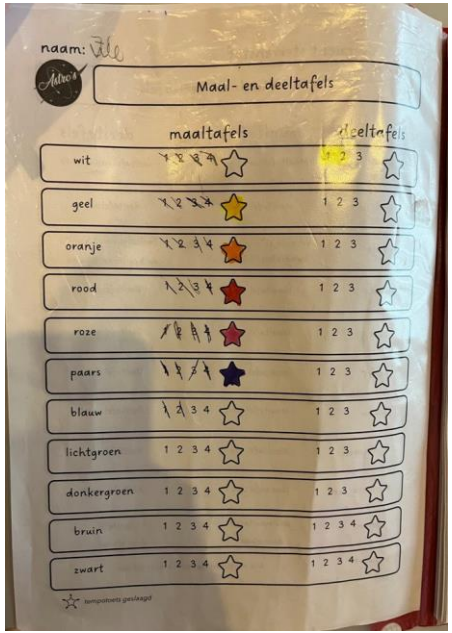

ODET WO in een notendop

Soepele leerlijn ‘oriëntatie’:
jaarlijks kamp j-kl tot o-la.

- *Ervaringsleren en –cyclus*
- *Vijfvragenmodel*
- *Kring/ronde*

7. Ervaringscyclus

Theorie (Kolb)

- Van ervaring naar **leerkans** (dus niet louter ‘ervaren’!!!)
- Concrete ervaring > reflecteren > analyseren > plannen
- Van impressie naar expressie; binnenwereld en buitenwereld verbinden
- Ervaring kan je ook inbrengen, stimuleren, aanbieden
- Langdurig leereffect

In de praktijk

- Kring of ronde: ervaring beschrijven, verbreden, verdiepen
- Rijke leeromgeving: uitstappen, mensen uitnodigen in de klas, ontdekhoeken/-dozen/-boeken, educatief aanbod buurt (bib, erfgoed, academie,…)
- Vijf-vragenmodel

7. Ervaringscyclus

Rijke leeromgeving

Beschrijven, impressie, reflecteren

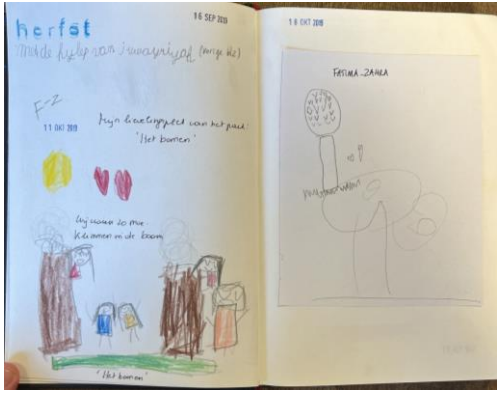

Conceptualiseren

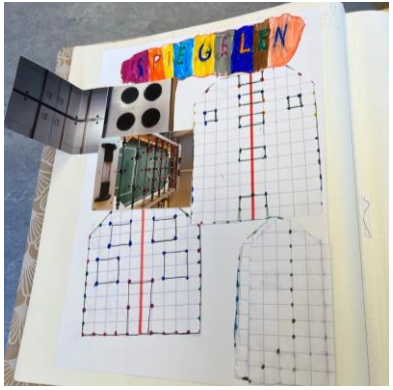

Experiment plannen

Vooruitblik

Wat neem je mee?

Wat wil je nog onderzoeken?

Wat heeft jou geprikkeld?

Wandel & wissel uit

Waar wil jij je de volgende sessie – tijdens zelfstandige werktijd – in verdiepen?

DHOS-cursus: alternatieve onderwijssystemen (sessie 1)

https://forms.office.com/e/JxFnP7KnJL

Evaluatie

Je vindt ons terug op

www.fopem.be
www.vorming-fopem.be
www.cahier-fopem.be

of via kern@fopem.be

Samen school maken en zo streven naar een sociale rechtvaardige samenleving

Vorming DHOS Brugge

Alternatieve Onderwijssystemen

Sessie 2 – 11 maart 2023

Check-in

Austin tekent een vlinder

Bekijk het praktijkvoorbeeld

Wat zie je bij de kinderen?

Wat zie je bij de begeleider?

Wat zie je in het materiaal?

Wat zie je in de klasruimte?

FOPEM

ONAFHANKELIJKE METHODESCHOLEN

F **Federatie**: coöperatief, netwerk, leer-gemeenschap (ook scholengemeenschap SOM)

O **Onafhankelijk**: scholen opgericht door ouders en begeleiders, subsidiariteitsbeginsel, eigen pedagogisch project

P **Pluralistisch/participatief:** cultuurbeschouwing, samen school maken, participatief samengesteld schoolbestuur

E **Emancipatorisch:** school als vrije plaats, kosteloos, inclusief, Brede School

M **Methodescholen:** doelgericht ervaringsleren, visie op onderwijzen en leren, erkende methode

Vrije werktijd

www.vorming-fopem.be/dhos

Vrije werktijd

Lezen, onderzoeken, verdiepen

Wat spreekt me aan?

De Witte Merel - Creatieve Ervaringsgerichte Basisschool is bij **De Witte Merel - Creatieve Ervaringsgerichte Basisschool**.

8 maart om 16:23 · Antwerpen, Vlaams Gewest ·

Bericht van een mama aan de kleuterbegeleidsters van de oudste kleuters.

.

Lieve Femke en Hilde, wat een ongelooflijke trotse Renée kregen we weer thuis vandaag. Gisteren vertelde ze aan tafel over de toetertest die ze af had gemaakt. “Zo weet Julia wat wij allemaal al kunnen voor we naar haar klas komen. En het is heel belangrijk om niet bij elkaar te piepen, want zo weet Julia niet of je het zelf wel kan.” Dat was dus een duidelijke instructie geweest 😊 Ze vertelde ook over een moeilijk woord en later op de avond - tijdens ons oudercontact - hoorde ik dat Hilde de kleuters had gesproken over vormen en figuren. En dat het moeilijke woord “een parallellogram” bleek te zijn.

Deze ochtend aan de ontbijttafel bleef Renée er maar over bezig, en eens op school sprak ze Femke direct aan...weer over allemaal vormen die ze ondertussen kende. En wat gebeurt er dan? Jij maakt daar dan tijd voor en laat hen een klein projectje starten. Puur uit interesse en nieuwsgierigheid van de kleuters die mee op het verhaal van Renée sprongen. Een hele presentatie mocht ze geven met een klasgenootje en 2 grote mannen van de derde graad. Ongelooflijk fier kwam ze binnen. En ik...ik dacht nog maar eens “wat een geluk dat jullie Witte Merels mogen zijn”. Merci, merci, merci!

Cultuur-beschouwing

Cultuurbeschouwing: wettelijk

- Vrij onderwijs: verplicht ‘levensbeschouwing’ (~~godsdienst~~)
- Cultuurbeschouwing = 2 uur per ‘kind’
- Geen vak!
- Kring/ronde + schoolraad/klasraad/meeting

Cultuurbeschouwing: inhoudelijk

"Kijken naar het verschil en aandacht geven aan het verschil maakt dat het verschil recht heeft van bestaan. Het krijgt zijn plaats en het wordt bespreekbaar."

- VALKUIL: toerist of kleurenblind
- Cultuur beschouwen
  - = ervaren **met aandacht**
  - afstand nemen, overwegen dat het anders zou kunnen
  - van perspectief wisselen
  - verbeelding gebruiken en vormgeven
- In- en uitzoomen
- Overwegen en beoordelen (~~veroordelen~~)

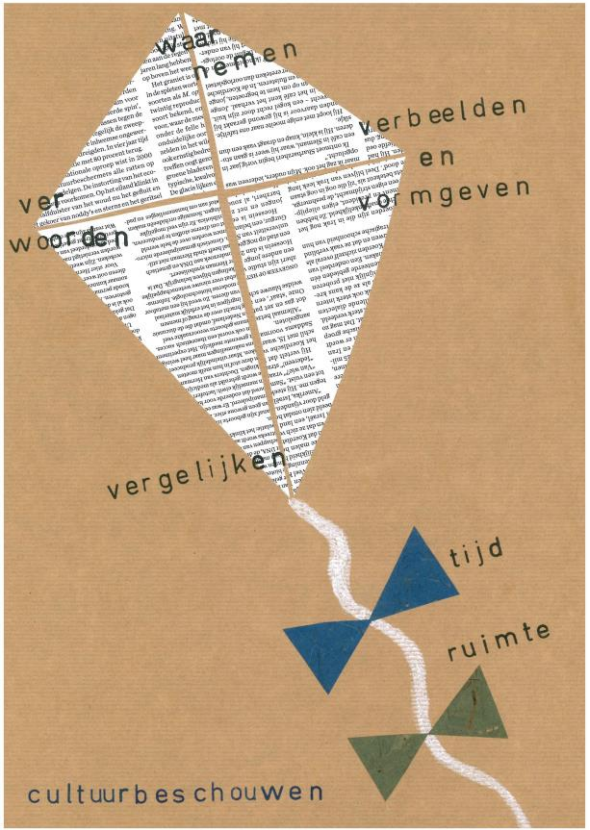

Cultuurbeschouwing op school

- School zet in perspectief
  - Recht doen aan vele stemmen
  - Situaties ontwerpen om initiatief te nemen en samenleven te organiseren
- Cultuur doorgeven
  - Verwondering stimuleren en daarop **focussen**
  - Betekenis en waarde geven, een naam geven
  - van perspectief wisselen
  - Verbanden zien: hier en nu, daar en elders
- Vloeit voort uit het dagelijkse samenleven in klas, op school en daarbuiten
- Voorwaarden: interactie + tijd

"De school mag geen voorbereiding zijn op het leven van later, ze moet het leven zelf zijn." (Dewey)

Cultuurbeschouwing: kaders

KAART

- Drie levensvragen om te categoriseren

- Hoe leer je te leven?
- Hoe moet ik ‘goed’ leven?
- Waar leven wij, gaan wij dood?

KOMPAS

- Je coördinaten verkennen, meervoudige identiteit

- Ik
- met mijn roots
- in deze context
- op de wereld
- in het universum

*Cultuurbeschouwing, een hele dag door: zoek en vind **alledaagse** zingeving in de **kleine** dingen, onderweg met de **grote** levensvragen.*

Cultuurbeschouwing: instrumenten

- Kompas en kaart
- Vlieger
- Invulfiche

- FiloZoo
- Out of the box: verhalen vertellen
- Inclusieve feestkalender
- Materiaal kinderrechtencommissariaat
- Visual thinking strategies
- Erfgoededucatie

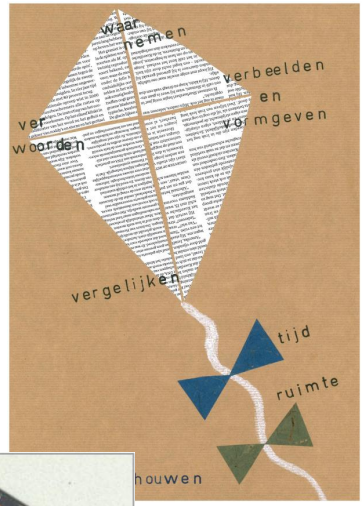

Cultuurbeschouwing: implementeren

- Spoor 0: houding begeleider
  - Jezelf vormen en inspireren als *persoon*
  - KWETSBAAR TERREIN!
  - Houding naar kinderen toe (subjectieve onderwijstheorie): overweeg je woorden, overweeg je beelden, een vraag met een vraag beantwoorden, model staan in verwondering en onderzoekende houding, bewust van jouw eigen referentiekader

- Spoor 1: vaste werking
  - Vaste werking is elk schooljaar voor elk kind gegarandeerd, kan zowel op schoolniveau als op klasniveau. Dit zijn momenten waar kinderen een stem krijgen om zich uit te spreken over de dingen des levens, momenten om samenleven te bespreken en te organiseren.
  - Rituelen, feesten, gebruiken

Cultuurbeschouwing: implementeren

- Spoor 2: spontane werking
  - Spontane waardegeladen leerinhouden of gebeurtenissen die de klas binnen komen: dit is de ervaringsgerichte werking, wat spontaan en vanuit kinderen/ouders/omgeving de klas binnenkomt
  - Voelsprieten begeleider
  - Tijd en ruimte durven nemen

- Spoor 3: gestuurd aanbod
  - Dit is wat een begeleider tijdens het jaar bewust en vanuit zichzelf inbrengt met de specifieke bedoeling om in te zetten op cultuurbeschouwing. Het gaat om interventies doorheen het jaar die komen en terug gaan maar wel bewust zijn. Wanneer ze permanenter worden verhuizen ze naar de vaste werking.
  - Bewust activiteiten, vragen, symbolen, voorwerpen, verhalen inbrengen
  - Vragen leren stellen, open empathische houding ontwikkelen

Wat kan dit betekenen voor jou?

Wat wil ik zelf uitproberen?

Waar wil ik meer over weten?

Wat wil ik met collega’s bespreken of onderzoeken?

Welke kleine stap is mogelijk?

Zorg in FOPEM-scholen

Spinnenwebmodel

- Elke Struyf (UA)
- Acht pijlers
- Visie – pedagogisch project
- Begeleiding van leerlingen
- **De begeleider als spilfiguur**
- SAMEN-verhaal
- Belang van professionalisering

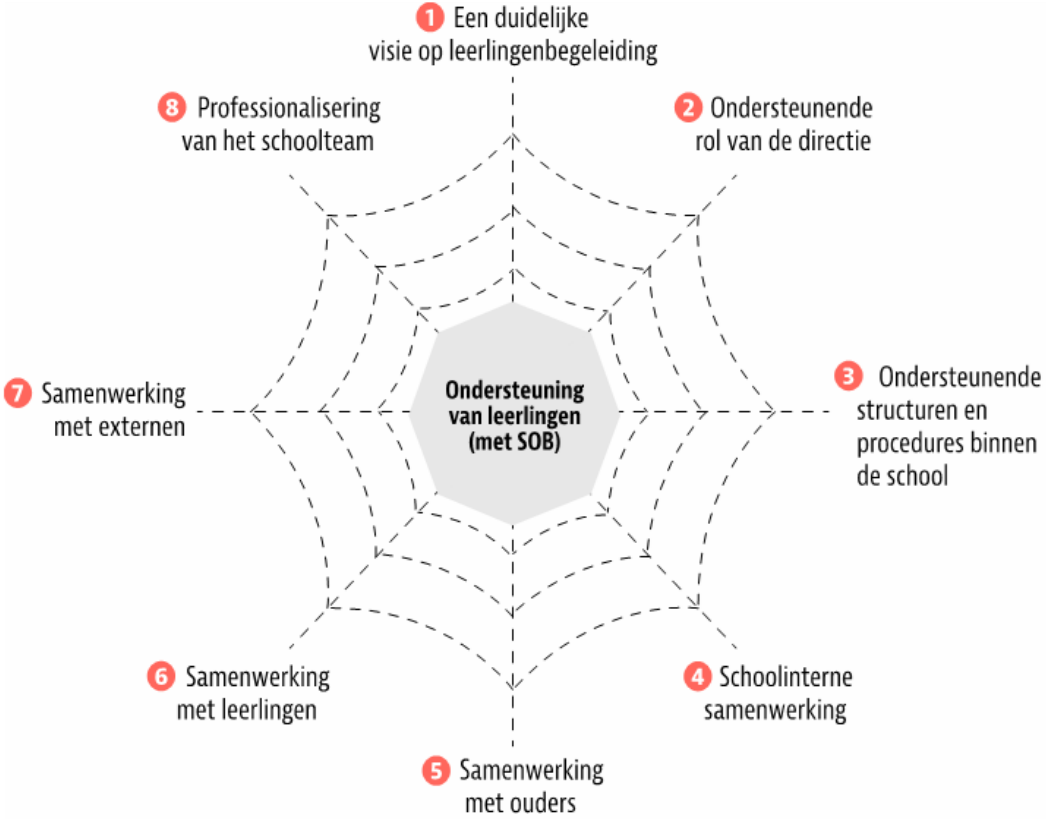

FOPEM-visie: zorgcontinuüm en brede basiszorg UDL

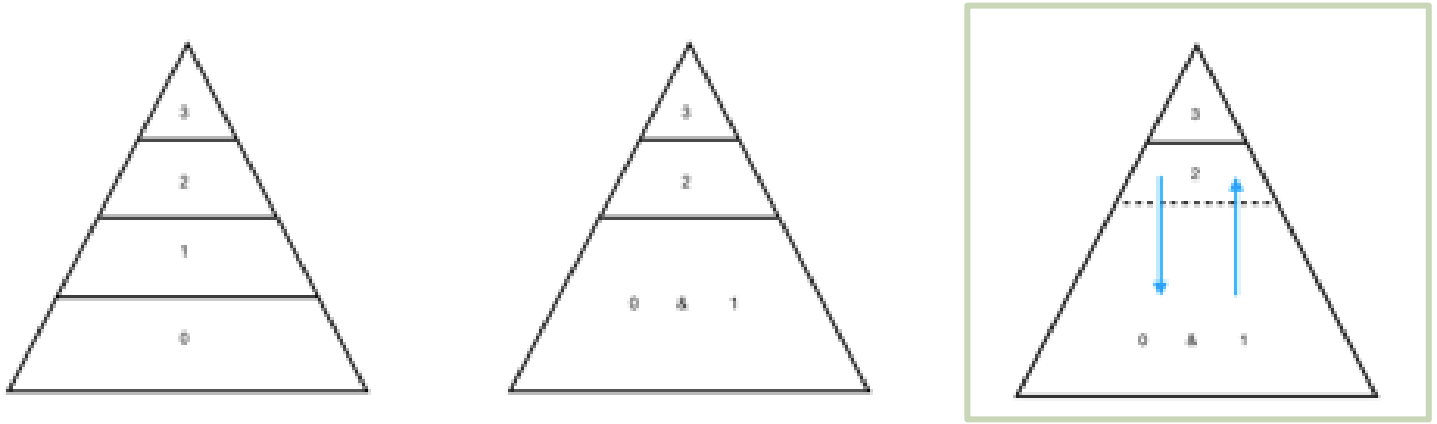

Zorgcontinuüm fase 0 en fase 1 vallen samen:
Brede basiszorg én ReDiCoDiS voor àlle leerlingen (UDL).
Bijv. aanbod stille werkplek (koptelefoon) is voor ons geen extra maatregel maar standaard aanwezig.

Zorgcontinuüm fase 0 en fase 1 in verbinding met fase 2:
Ondersteuner OKO-plus is effectief deel van school (zorgbeleid/praktijk) en FOPEM (zorgvisie).

Richtlijnen voor Universal Design for Learning (UDL)*

PRINCIPES	WAAROM? I. Verschillende mogelijkheden voor betrokkenheid en engagement creëren	WAT? II. Informatie op verschillende manieren aanbieden	HOE? III. Verschillende mogelijkheden tot actie en expressie voorzien
RICHTLIJNEN	1 Op verschillende manieren interesse opwekken	4 Verschillende zintuigen aanspreken	7 Verschillende opties voor fysieke verwerking aanbieden
	2 Inzet en doorzettingsvermogen stimuleren	5 Structuur bieden en verduidelijken	8 Verschillende opties voor expressie en communicatie voorzien
	3 Het inschatten en bijsturen van het leerproces ondersteunen	6 Inzicht bevorderen	9 Het opstellen van doelen, plannen en strategieën ondersteunen
DOELEN	**Gemotiveerde, doelbewuste leerling**	**Vindingrijke, goed geïnformeerde leerling**	**Strategische, doelgerichte leerling**

Brede basiszorg (0+1) UDL

Hoe realiseer je dit concreet?

Methodeschool
Ouderbetrokkenheid
Brede school
Coöperatief werken
Breed evalueren
School- en klasorganisatie
Emancipatorisch werken

Wat kan dit betekenen voor jou?

Wat wil ik zelf uitproberen?

Waar wil ik meer over weten?

Wat wil ik met collega’s bespreken of onderzoeken?

Welke kleine stap is mogelijk?

Sprekende praktijkvoorbeelden

www.vorming-fopem.be/dhos

Wat kan dit betekenen voor jou?

Wat wil ik zelf uitproberen?

Waar wil ik meer over weten?

Wat wil ik met collega’s bespreken of onderzoeken?

Welke kleine stap is mogelijk?

Evaluatie

Evaluatie

Uitdagen, prikkelen, inspireren

Vrijheid van onderwijs

Belang visie, mens- en maatschappijbeeld

Je ertoe verhouden, iets mee nemen

Meer leren over methode-onderwijs

Check out

Je vindt ons terug op

www.fopem.be
www.vorming-fopem.be
www.cahier-fopem.be

of via kern@fopem.be

Samen school maken en zo streven naar een sociale rechtvaardige samenleving